

ZAMONAVIY DAVRDA PAXTA SANOATIDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI QO`LLASH

Boymuratov Erkin Kamolovich
Farg'ona ICHSHUI kasb-hunar maktabi
Maxsus fan o'qituvchisi

*Hayotda muvaffaqiyatga erishish uchun uch narsa kerak:
diqqat, intizom va harakat. Jaloliddin Rumiy*

Anatatsiya: *Bugungi kunda xar bir sohada axborot texnologiyani o`rni tobora rivojlanib bormoqda shu jumladan paxta sanoatida ham axborot texnologiyalari o`rqli mashinalarni avtamotlashrish va qayta modernizatsiya qilish tobora rivojlanmoqda.*

Kalit so`zlar: *AKT, Kompyuter va dasturlash xizmatlari,*

Hozirgi kunda ta'limni rivojlantirish unda sifat darajasini oshirish maqsadida innovatsion texnologiyalarni qo'llanilishi keng tarqalgan metodik qo'llanmalardan biriga aylandi. Bugungi kunda innovatsion texnologiyalarni talimda kiritilishi ta'lim jarayonini osonlashtirdi desak adashmaymiz. Mustaqilligimizdan so'ng "kadrlar tayyorlash milliy dasturiga binoan ta'lim sifatiga e'tibor yanada kuchaydi. Unda o'qituvchi bilim malakalarini oshirish o'quvchilar, talabalar bilan ishlashda yetarlicha bilim va malakalarga ega bo'lish uchun alohida kurslar tashkil qilindi. Ushbu kurslar asosan ta'limda innovatsion qurilmalar ya'ni kompyuter imitatsion modellarni dars jarayonlarida foydalanash hamda zamonaviy texnologik qurilmalardan keng qo'llamda ishlatilish imkoniyatlarini berdi. So'nggi yillarda xorijiy tillarni o'qitishda yangi axborot texnologiyalarini qo'llash savol miqiyosida ko'tarildi.

Bugungi kunda axborot texnologiyalari sohasi respublikamizning rivojlanishida muhim o'rin tutib kelmoqda. O'tgan yillar mobaynida O'zbekiston Respublikasi hukumati tomonidan yurtimizda axborot texnologiyalarini keng joriy qilish va rivojlantirish borasida olib borgan siyosati hozirgi kunga kelib o'z natijalarini ko'rsatmoqda. 2022 yilda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari sohasining asosiy ko'rsatqichlari qtisodiy raqamlarga nazar tashlanadigan bo'lsak, o'tgan yildagi natijalarni ijobiy deb baholasa bo'ladi. AKT sohasida ko'rsatilgan jami xizmatlar hajmi 10,6 trillion so'mgacha yetib, 104% o'sishini ko'rsatdi. Aloqa va axborotlashtirish xizmatlari esa 176 million dollargacha, ya'ni 130 foizgacha o'sdi. Yana bir muhim ko'rsatqichlar: Kompyuter va dasturlash xizmatlari hajmi 2020 yil natijalari bo'yicha 119 foizgacha o'sdi va 1,078 milliard so'mni tashkil etdi (rejada — 920 million so'm). Dasturiy mahsulotlar va xizmatlar eksporti hajmi 15,8 million dollargacha oshdi va 158 foiz o'sish dinamikasini ko'rsatdi (rejada — 10 million dollar). Axborot va aloqa sohasida ish haqi o'sish dinamikasi ham 119 foizni ko'rsatdi. Hozirgi kunda mazkur sohada o'rtacha maosh 4 million so'mni tashkil etadi (umumrespublika bo'yicha ish

haqi — 2,3 million so'm). AKT sohasida xorijiy kapital ishtirokidagi korxonalar soni yildan-yilga oshib boryapti: 2022 yil natijalari bo'yicha ularning soni 269 ni tashkil etdi va 73 taga ko'paydi. 2022 yilda Investitsiya dasturiga kiritilgan loyihalar bo'yicha Vazirlik tomonidan jami 9 ta loyiha 177,5 million dollarga teng hajmida amalga oshirilib, 102 foiz o'sish ko'rsatqichni ko'rsatdi (rejada — 174,02 million dollarga teng loyihalar qiymati). Yengil sanoatda avtomatlashtirilgan kurilmalar va korxonalarni boshqarishning avtomat tizimlari joriy etilgan va etilmoqda. Poyabzal, galantereya va b. tarmoqlar buyumlarni yalpi ishlab chiqaradigan yuqori unumli avtomat kurilmalar bilan ta'minlangan. Umumiy ovqatlanish korxonalarida ham I.ch.a. ning ahamiyati katta. Mahsulotlarni ishlash (artish, to'g'rash, maydalash va b.) avtomat qurilmalari masalliklarning to'yimlilik va xushxo'rlicini to'la saqlaydi, iyerofgarchilikni ancha kamaytiradi.

Paxta sanoatida ham yalpi avtomatlashtirish joriy qilingan. Ularda paxtani qabul qilishdan tortib, tola, chig'it va momiq ajratib olish va tolni toylashga qadar jarayonlarni avtomatlashtirish majmualari mavjud. Transportda yukva yo'lovchilar tashish salmog'ining o'sishi transportning barcha turlarini kengaytirish va mavjud liniyalarda harakatni tezlatish bilan bog'liq. Temir yo'l transportini ekspluatatsiya qilishni avtomatlashtirish poyezdlarning qatnash grafiklariga aniq rioya qilishga va harakat xavfsizligini ta'minlashga imkon beradi. Poyezdlar "avtomashinist" yordamida boshqarilmoqda. Yuk va passajir kemalarida ko'p ishlar avtomatlashtirilgan. Samolyotlar "avtopilot"dan foydalanib boshqarilmoqda. Obhavo xizmati turli meteorologik ma'lumotlarni o'lchash, yig'ish, uzatish va ishlash bilan shug'ullanadigan murakkab kompleksdir. Bu ma'lumotlar atmosferaning turli qatlamlarida havo bosimi, t-rasi va harakat tezligi, namlik, yog'ingarchilik miqdoridan iborat. Gidrometeorologiyani yanada rivojlantirish uchun bu sohani avtomatlashtirish shart. Yer sun'iy yo'ldoshlari, EHM, kompyuterlar bu sohada insonga juda katta yordam bermoqda.

Biz taklif qililayotgan loyihal bu korxonaga hududiga transport vositalarini kirib chiqishini elektorn tizimini yaratish bo'lib, buy yo'l bilan korxonaga oldidagi navbatlarni kamaytirish va inson omilini qisqartirish mumkin. Har bir korxonaga kiruvchi transport vositasi elektron navbatdan o'tadi. Bu yo'l bilan korxonaga qancha miqdorda mahsulot kirgani ham hibolash mumkin.

FOYDANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI:

- 1.G'. J. Jobborov, «CHigitli paxtani dastlabki ishlash texnologiyasi» Toshkent
- 2.Zokirov, S. I., Sobirov, M. N., Tursunov, H. K., & Sobirov, M. M. (2019). Development of a hybrid model of a thermophotogenerator and an empirical analysis of the dependence of the efficiency of a photocell on temperature. Journal of Tashkent Institute of Railway Engineers, 15(3), 49-57.

3. Горовик, А. А., & Турсунов, Х. Х. У. (2020). Применение средств визуальной разработки программ для обучения детей программированию на примере Scratch. *Universum: технические науки*, (8-1 (77)), 27-29.

4. Tursunov, H. H., & Hoshimov, U. S. (2022). TA'LIM TIZIMIDA KO'ZI OJIZ O'QUVCHILARNI INFORMATIKA VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI FANIDA O'QITISH TEXNOLOGIYALAR. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 1(5), 990-993.

5. Hamidullo o'g'li, T. H. (2022). HOZIRGI KUNNING DOLZARB IMKONIYATLARI. JAWS VA NVDA DASTURLARI. *Scientific Impulse*, 1(2), 535-537.

6. Hamidullo o'g'li, Tursunov Hojiakbar, and Boymuratov Erkin Kamolovich. "IMKONIYATI CHEKLANGAN O'QUVCHILAR BILAN ISHLASH TAJRIBASI." *Scientific Impulse* 1.7 (2023): 648-653.

7. <https://cyberleninka.ru/article/n/axborot-texnologiyalari-va-ularning-ta-lim-jarayonidagi-ahamiyati>